

POSTANOWIENIE

Dnia 19 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa J. G.

przeciwko E. G.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 19 marca 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 5 grudnia 2018 r., sygn. akt VI Ca (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w W. na rzecz radcy prawnej K.K. wynagrodzenie w kwocie 900 (dziewięćset) zł, powiększonej o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

ZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powoda J.G. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 5 grudnia 2018 r., sygn. akt VI Ca (...) Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001, III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Nieważność postępowania powód łączył z pozbawieniem go możliwości obrony swych praw, bowiem Sądy obu instancji oddaliły jego wnioski dowodowe.

W orzecznictwie, na gruncie art. 379 pkt 5 k.p.c., zostało już wyjaśnione, że pozbawienie możliwości obrony swych praw zachodzi, jeżeli z powodu wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów kodeksu postępowania cywilnego, których nie można było usunąć przed wydaniem orzeczenia w danej instancji, strona nie mogła, wbrew swej woli, brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2020 r., I PK 249/18, niepubl. i przywołane w uzasadnieniu orzecznictwo).

Pominięcie określonych wniosków dowodowych, samo w sobie, nie powoduje nieważności postępowania, lecz - w przypadku gdy jest bezzasadne - stanowi naruszenie przepisów prawa procesowego, które ewentualnie może mieć wpływ na wynik sprawy. Z tego względu w niniejszej sprawie nie może być mowy o nieważności postępowania.

Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej skarżący opiera na zaakceptowaniu przez Sądy obu instancji stanu wynikającego z niezgodnej z prawem czynności komornika sądowego. Poza tym, Sąd Okręgowy pominął modyfikację powództwa, tj. nie uwzględnił, że powód ostatecznie domagał się pozbawienia/ograniczenia wykonalności tytułu wykonawczego w całości lub w części w odniesieniu do egzekucji z nieruchomości; z ostrożności procesowej wniósł o pozbawienie wykonalności obydwu tytułów wykonawczych, tj. wyroku rozwodowego oraz postanowienia zabezpieczającego.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić

argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepubl., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, niepubl.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Sądy obu instancji rozstrzygały w przedmiocie powództwa o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego - wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 13 lutego 2004 r. i postanowienia Sądu Okręgowego w W. z dnia 24 marca 2003 r. za okres od 30 maja 2004 r. do 2 października 2013 r. przez zwolnienie spod egzekucji nieruchomości przy ul. W. w W..

Jakkolwiek nie można pominąć dowodów, jeżeli dotychczasowe postępowanie prowadzi do wniosków sprzecznych z twierdzeniami strony zgłaszającej dowód (zob. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 26 września 1966 r., II CR 314/66, OSNCP 1967, nr 2, poz. 39, z dnia 18 listopada 1969 r., II CR 308/69, OSNCP 1970, nr 7-8, poz. 130), ale sąd nie ma też obowiązku prowadzenia postępowania dowodowego ponad potrzebę procesową, którą zgodnie z mającym w tej sprawie zastosowanie (z uwagi na datę zaskarżonego wyroku) art. 217 § 2 k.p.c. wyznacza dostateczne wyjaśnienie okoliczności spornych.

Oddalając powództwo Sądy wskazały, że dłużnik nie może żądać zwolnienia określonego przedmiotu spod egzekucji, gdyż takie roszczenie przysługuje jedynie osobie trzeciej na podstawie art. 841 k.p.c. Żądanie pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w postaci postanowienia Sądu

Okręgowego z dnia 24 marca 2003 r. jest bezzasadne, gdyż zabezpieczenie ustanowione tym postanowieniem upadło w dniu 29 maja 2004 r., a zatem tytuł wykonawczy nie istnieje. Jeśli zaś chodzi o żądanie pozbawienia wykonalności wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 13 lutego 2004 r. to powód jako dłużnik z tego tytułu wykonawczego nie wykazał przesłanek z art. 840 k.p.c.

Sąd drugiej instancji wskazał, że jakkolwiek zajęcie przedmiotowej nieruchomości nastąpiło w dniu 19 maja 2011 r., na podstawie postanowienia o zabezpieczeniu z dnia 24 marca 2003 r., które upadło i pomimo, że wyrok rozwodowy z dnia 13 lutego 2004 r. uprawomocnił się w dniu 28 kwietnia 2004 r. a pozwana złożyła go Komornikowi dopiero w dniu 10 października 2011 r., to jednak te okoliczności nie mogły doprowadzić do uwzględnienia powództwa.

Z zaakceptowanych przez Sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji oraz twierdzeń podniesionych w skardze kasacyjnej wynika, że postanowieniem z dnia 7 lutego 2012 r. Sąd Okręgowy w W. stwierdził upadek zabezpieczenia, orzeczonego postanowieniem Sądu Okręgowego w W. z dnia 24 marca 2003 r., z dniem 29 maja 2004 r. W konsekwencji w tym zakresie powództwo nie mogło zostać uwzględnione, ponieważ nie istnieje już tytuł wykonawczy i w tej materii zbędne było prowadzenie jakiegokolwiek postępowania dowodowego. Komornik sądowy nie prowadzi już postępowania egzekucyjnego na podstawie postanowienia zabezpieczającego, lecz na podstawie wyroku z dnia 13 lutego 2004 r. w zakresie alimentów, poczynwszy od 10 października 2008 r. Jeśli zaś chodzi o wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 13 lutego 2004 r., to również z twierdzeń skargi kasacyjnej wynika, że wyrokami Sądu Rejonowego w W. z dnia 9 sierpnia 2012 r. i z dnia 22 maja 2013 r., tenże tytuł wykonawczy został pozbawiony wykonalności za okres od 24 marca 2003 r. do 29 maja 2004 r., z uwagi na spełnienie świadczenia alimentacyjnego, zaś za okres od dnia 30 maja 2004 r. do dnia 9 października 2008 r., z uwagi na przedawnienie objętego nim roszczenia alimentacyjnego. W efekcie, za ten okres, powództwo w niniejszej sprawie jest również bezprzedmiotowe i zbędne było prowadzenie jakiegokolwiek postępowania dowodowego.

Oczywistym jest, że powód jako dłużnik z tego tytułu wykonawczego nie może skutecznie wystąpić z powództwem o zwolnienie zajętej nieruchomości od egzekucji, gdyż uprawnienie takie przysługuje osobie trzeciej (art. 841 k.p.c.). Powodowi, jako dłużnikowi, przysługują natomiast stosowne uprawnienia w ramach postępowania egzekucyjnego (por. np. art. 799 § 2 k.p.c.).

Powód nie kwestionuje ustalenia Sądów *meriti*, że ostatnią wpłatę z tytułu zobowiązania alimentacyjnego objętego spornym tytułem wykonawczym dokonał w 2005 r. (taka informacja wynika także z pisma sądowego organu egzekucyjnego k. 117). Mogłoby to mieć znaczenie, gdyż ewentualny zarzut potrącenia mógłby zostać oparty na tym, że na podstawie postanowienia zabezpieczającego, które upadło, zostało wyegzekwowane świadczenie alimentacyjne. Jednak mogłoby to dotyczyć okresu po 9 października 2008 r. (do tego dnia wyrok rozwodowy w odniesieniu do świadczenia alimentacyjnego został pozbawiony prawomocnie wykonalności), zaś powód nie twierdzi, że po tym okresie spełnił przymusowo, na skutek działań komornika sądowego, w jakimkolwiek zakresie świadczenie alimentacyjne, wyegzekwowane na podstawie tegoż postanowienia zabezpieczającego. Nadto trzeba zwrócić uwagę, iż zgodnie z art. 505 pkt 2 k.c. nie mogą być umorzone przez potrącenie wierzytelności o dostarczanie środków utrzymania. Zaległości alimentacyjne powoda zostały przedstawione przez sądowy organ egzekucyjny (k. 117). Zresztą w zarzutach apelacyjnych powód kontestował fakt zajęcia nieruchomości na podstawie postanowienia zabezpieczającego, natomiast nie podnosił, że na jego podstawie nastąpiło przymusowe wyegzekwowanie jakichkolwiek świadczeń z tej nieruchomości.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej orzeczono na podstawie art. 22³ ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 75) w zw. z § 8 pkt 4 w zw. z § 10 ust. 1 i 4 oraz art. 22 k.p.c. (500 zł x 12) w zw. z § 16 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez

Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (jedn. tekst: Dz. U. z 2019, poz. 68).

ke